

บทที่ 2

การปลูกและการบำรุงรักษา

ประวัติ

กระเทียม (*Allium Sativum*, Linn.) เป็นพืชที่เรารู้จักกันดี สัตอยู่ในวงศ์ Amaryllidaceae จากการบันทึกทางประวัติศาสตร์ ได้กล่าวถึงประวัติกระเทียมไว้ว่า ในระยะเริ่มต้นนั้น คนในเอเชียกลางนำมาผลักรักษาโรคบางอย่างและบริโภคทั่วสัด โดยไม่ใช้ปรุงรสอาหารดังเช่นปัจจุบันกระทำกัน ในระยะต่อมาเมื่อเรารู้จักกระเทียมกันทั่วเอเชียกลางแล้ว ก็เริ่มแพร่หลายเข้าไปสู่แหล่งอื่น ๆ ในภาคพื้นเอเชียจนเป็นที่รู้จักกันดีทั่วไป ในปัจจุบันกระเทียมได้กลายเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของประชากรเป็นอย่างมาก เนื่องจากใช้ประกอบอาหารและใช้ในอุตสาหกรรมยาและเครื่องสำอาง

พันธุ์ดั้งเดิมของกระเทียมที่ปลูกกันในปัจจุบันมีอยู่ 3 พันธุ์ คือ

1. พันธุ์ครีโอล (Creole) พบครั้งแรกที่ Louisiana และ Mexico
2. พันธุ์อิตาลีเยน (Italian)
3. พันธุ์ตาฮิติ (Tahiti)

ต่อมาได้มีผู้พยายามผสมพันธุ์กระเทียม จนเกิดพันธุ์ใหม่ที่มีการเจริญเติบโตเร็วและให้ผลผลิตสูงขึ้น เช่น พันธุ์กระเทียมจากไต้หวัน

ดินฟ้าอากาศ

กระเทียมเป็นพืชที่ชอบดินร่วนปนทรายและมีการระบายน้ำได้ดี โดยทั่วไปเกษตรกรจะปลูกกระเทียมในตอนปลายฤดูฝนย่างเข้าฤดูหนาวหรือหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว เป็นระยะที่ปลูก

กระเทียมได้ที่ดีที่สุด ได้หัวใหญ่และผลผลิตสูง โดยเฉพาะภาคเหนือมีดินฟ้าอากาศเหมาะสมกว่าภาคอื่น ๆ มีความชื้นมากพอตามความต้องการของกระเทียม ถ้าหากอากาศไม่ชื้นพอ กระเทียมจะมีหัวเล็กลง โรคแมลงรบกวนและเสื่อมลงในคุณภาพของพันธุ์ ดังนั้นกระเทียมจะขึ้นงอกงามดีในท้องที่ที่สีหมอกลงมาก โดยส่วนใหญ่จะปลูกกันในแถบเชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย นอกจากนี้ก็มีปลูกในจังหวัดอื่น ๆ ด้วย เช่น จุฬารัตน์ ราชบุรี และศรีสะเกษ

ฤดูปลูก

โดยปกติเกษตรกรในภาคเหนือ หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วก็เตรียมดินปลูกกระเทียมทันที โดยทั่วไปเกษตรกรจะปลูกกระเทียมในเดือนพฤศจิกายน แล้วเก็บเกี่ยวในเดือนกุมภาพันธ์ โดยใช้เวลาในการเพาะปลูกประมาณ 100-120 วัน

ชนิดพันธุ์

แบ่งตามน้ำหนักหัวและอายุการเก็บเกี่ยวได้เป็น 3 พันธุ์คือ

1. พันธุ์หนัก หัวใหญ่ ใช้เวลาปลูกนานถึง 150 วันจึงเป็นหัว หัวฝักสับโต ชนิดนี้เรียกว่า พันธุ์สิน
2. พันธุ์กลาง หัวขนาดกลาง อายุประมาณ 90-120 วัน นิยมปลูกกันมากในภาคเหนือ ลักษณะหัวมีสีม่วงอ่อน กลีบสีม่วง เมื่อแกะดูข้างในกลีบจะเป็นเนื้อสีเหลืองอ่อน ๆ ไม่ขาว ฝักและกลีบไม่ฉุนมาก
3. พันธุ์เบา หัวเล็ก อายุประมาณ 75-90 วัน ขนาดเท่าหัวแม่มือ ฝักสับสีขาว เนื้อข้างในสีขาว ฝักและกลีบฉุนจัด รู้สึกร้อนในชื่อว่า กระเทียมไทย แม่ในอากาศไม่ไคร่หนาว ดินไม่ไคร่ดี ก็ปลูกได้

พันธุ์กระเทียมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้เท่าที่ศึกษาน่าจะมาจากต้นต่อเดียวกัน เพราะมีลักษณะสีของเปลือกและของเนื้อในไม่ค่อยจะแตกต่างกันมาก ลักษณะที่พอจะแยกออกมาได้ คือ

ลักษณะของเปลือกหุ้ม มีสีขาวสลับชมพู ขาวเหลืองชมพู ม่วงเหลืองขาว

ขนาดของหัวแบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ

ขนาดใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 4 เซนติเมตรขึ้นไป

ขนาดกลาง มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-4 เซนติเมตร

ขนาดเล็ก มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 เซนติเมตรลงมา

บัลลูนกระเทียมที่ใช้ปลูก ปรากฏลักษณะตามลักษณะประจำพันธุ์ โดยทั่วไปจะมีลักษณะ สีม่วงอ่อนปรากฏบนเปลือกและข้างในสีขาว อันเป็นลักษณะของกระเทียมพันธุ์กลางเท่านั้น เมื่อ สืบถามความเป็นมาของพันธุ์จากเกษตรกรก็ไม่มีผู้ใดทราบ เพราะเป็นพันธุ์ที่ใช้ต่อเนื่องกันมาหลาย ปี เท่าที่ปรากฏเกษตรกรจะแบ่งพันธุ์กระเทียมออกเป็นกระเทียมดอกและกระเทียมปีเท่านั้น กระเทียม ดอกเป็นกระเทียมที่ปลูกหลังจากเกี่ยวข้าวแล้ว ปลูกประมาณเดือนพฤศจิกายน หลังจากนั้น 1-2 เดือน เกษตรกรก็จะปลูกกระเทียมปี กระเทียมดอกจะได้ผลผลิตดีกว่ากระเทียมปี หัวโตกว่า เพราะขณะที่ ตันกระเทียมเจริญเติบโตตรงกับเวลาอากาศหนาวหรือเย็นที่สุดของปี คือเดือนธันวาคมและมกราคม

การเตรียมดิน

ในการปลูกกระเทียมจะต้องมีการเตรียมดินอย่างดี โดยจะขุดดินในนาด้วยจอบแล้วปล่อย ดินทิ้งตากแดดจนแห้งสนิทหรือจ้างรถมาไถด้วยไถกะทะ แล้วปล่อยดินตากแดดเพื่อฆ่าหญ้าเสียก่อน แล้วใช้พรวนหมุนสับหญ้าและดินจนละเอียด การสับหรือไถพรวนด้วยจอบหมุนไม่นิยมสับดิน คือไม่ เอาดินบนลงล่าง หรือดินล่างขึ้นบน เพราะถือว่าดินบนมีอาหารที่ซึ่มากกว่าดินล่าง และกระเทียม เป็นพืชที่มีระบบรากตื้น รากชอนไชหาอาหารใกล้ผิวดิน การเตรียมดินจึงใช้วิธีจอบให้เป็นก้อนโต, และย่อยให้ละเอียดพอลมควรบนหน้าแปลงเท่านั้น บางแห่งใส่ปุ๋ยคอกเก่า ๆ เช่น มูลโค กระบือ เป็ด ไก่ หรือขุยมะพร้าว เพื่อทำให้ดินร่วนและมีสภาพดีขึ้น ส่วนมากใส่ไร่ละประมาณ 1,000 กิโลกรัม

การเตรียมพันธุ์ปลูก

เนื่องจากพันธุ์กระเทียมมักจะมีราคาแพงในฤดูปลูก ดังนั้นเกษตรกรที่ปลูกกระเทียมอยู่ แล้ว ควรจะกันกระเทียมไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อใช้ทำพันธุ์ปลูกในปีต่อไป จำนวนพันธุ์ที่แกะกลีบแล้ว ไร่ละประมาณ 80-100 กิโลกรัม ถ้าเป็นไร่ประมาณ 5-7 ไร่ นักกระเทียมมาแกะดอกเป็นกลีบ ๆ เสียก่อน ไม่ควรแกะให้กลีบถลอก เพราะจะทำให้เชื้อราเข้าไปได้ แล้วนำไปเก็บไว้ในที่เย็น ๆ

วิธีปลูก

สูบน้ำหรือปล่อยน้ำเข้าร่อง ใช้ภาชนะรดน้ำสาตบนหลังร่องให้เปียก แล้วนำเอากล้ากระเทียมพันธุ์ที่แกะเตรียมไว้ปลูก ระยะห่างระหว่างแถว 10 เซนติเมตร ระหว่างต้น 10 เซนติเมตร หรือระหว่างแถวห่างกัน 15 เซนติเมตร ระหว่างต้นห่างกัน 15 เซนติเมตร โดยใช้กลีบกระเทียมฉ่ำส่วนรากลงบนดินที่เปียกชุ่ม หรือจะลงบนแฉะไม้ไผ่เป็นตารางห่างรูปสี่เหลี่ยม ขนาดกว้าง 2 เมตร ยาว 2 เมตร ในแฉะแบ่งเป็นช่องเล็ก ๆ ขนาด 10 x 10 หรือ 15 x 15 ตารางเซนติเมตร ทาบลงบนแฉะเพื่อช่วยระยะเวลาปลูกให้เป็นระเบียบ เมื่อปลูกเสร็จแล้วใช้ฟางคลุมแปลง ถ้าหาฟางไม่ได้บางแห่งก็ใช้หญ้าคาคลุมแทน นอกจากจะเป็นการป้องกันแดดและรักษาความชุ่มชื้นในดินให้คงอยู่แล้ว ยังป้องกันหญ้าและวัชพืชอื่น ๆ ขึ้นรบกวนอีกด้วย ใช้ประมาณไร่ละ 300-400 มัด เมื่อเสร็จแล้วรดน้ำรดบนฟางให้เปียกชุ่ม เป็นเสร็จวิธีปลูก

การปฏิบัติดูแลรักษา

การกำจัดวัชพืช ถ้าหากมีการเตรียมดินดี และใช้ฟางคลุมแปลงแล้วจะทำให้พวกวัชพืชต่าง ๆ มีโอกาสขึ้นได้น้อย การบำรุงรักษาโดยการถอนหญ้าเพียงครั้งคราวก็พอเพียงสำหรับกระเทียม

การให้น้ำ ฟางที่ใช้คลุมจะช่วยป้องกันแดดเผาและช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดิน การให้น้ำโดยมาไม่นิยมปล่อยน้ำเข้าร่องระหว่างร่องแปลง โดยมากปล่อยน้ำแล้วใช้ภาชนะรดน้ำให้เปียกชุ่มหัวแปลงจนน้ำในร่องแห้ง การให้น้ำในเดือนแรกให้น้ำเพียงครั้งเดียว ตอนปลูกหลังจาก 1 เดือนไปแล้ว จึงให้น้ำทุก 7-10 วัน ให้ในตอนเช้าโดยสังเกตว่าดินแห้งก็รดน้ำให้ชุ่ม พออย่างเช้าเดือนที่ 3 ก็ลดการให้น้ำลงโดยรดน้ำ 2 ครั้งต่อเดือน จนกระเทียมเริ่มแก่ถึงหยุดรดน้ำ

การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยสำหรับกระเทียม ควรใช้ปุ๋ยสูตร 15-10-10 ใส่ประมาณ 80 กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าไม่สามารถหาซื้อปุ๋ยสูตรดังกล่าวได้ ก็อาจใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ใส่ประมาณ 50 กิโลกรัมต่อไร่ หว่านขณะที่ปลูกก่อนคลุมฟางและหาปุ๋ยยูเรียใส่เพิ่มอีกประมาณ 10 กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าไม่มียูเรียจะใช้แอมโมเนียมซัลเฟตใส่เพิ่มประมาณ 20 กิโลกรัมต่อไร่ก็ได้ หว่านเมื่อกระเทียมอายุประมาณ 1 เดือน หรือขณะกระเทียมเริ่มลงหัวแล้ว หว่านบนฟางให้ทั่วแปลง ประมาณ 15 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วรด

น้ำ ปุ๋ยจะละลายลอดฟางที่คลุมลงไปดิน เพื่อเร่งให้กระเทียมเจริญงอกงาม

โรคและแมลง

เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมพึงจดจำไว้ว่า โรคกระเทียมติดต่อทางพันธุ์ที่นำมาปลูก การคัดเลือกพันธุ์ที่ปราศจากโรค หรือหลีกเลี่ยงการปลูกกระเทียมในที่ ๆ เป็นโรคมาก่อน ก็จะช่วยลดอันตรายจากโรคได้มาก โดยมากโรคกระเทียมจะเกิดขึ้นแพร่หลายในระยะฝนตกชุก

โรคและแมลงที่เกิดกับกระเทียมที่สำคัญและเป็นสาเหตุให้ผลผลิตลดลงมาก มีดังต่อไปนี้

โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย

โรคหัวเน่า อาการเน่าจะปรากฏที่หัว ไม่ลุกลามเร็ว ถ้ามีเชื้อภายใน อาการภายนอกที่ปรากฏจะมีเพียงหัวนวม มีน้ำไหลเอิ้ม ถ้าบีบจะมีกลิ่นเหม็นคล้ายกำมะถัน ถ้าปรากฏในแปลงใบจะเน่าและตาย ต้นเหี่ยว ลำเหตุของโรคโดยทั่วไปเกิดจากเชื้อแบคทีเรียเข้าไปทางบาดแผล ซึ่งเกิดจากหนอนทำลายไว้ก่อนแล้ว

การป้องกันกำจัด ฉีดพ่นยาป้องกันกำจัดแมลงและหนอน โดยใช้อาเซริน 85 หรืออาโชตริน ตามอัตราส่วนที่บอกไว้ในฉลากยา ฉีดพ่นในขณะที่ต้นกระเทียมเริ่มเป็นหัว และฉีดหลังจากนั้นทุก 15 วัน

โรคที่เกิดจากเชื้อรา

1. โรคราสีม่วง อาการของโรคจะเกิดเป็นแผลตามใบ เป็นสีเทา, และขยายวงกว้างขึ้น ตามขอบแผลจะมีสีม่วง ต่อไปตอนกลางแผลจะเป็นสีน้ำตาลดำ เชื้อรานี้กระจายเร็วมากเกี่ยวกับโรคนี้มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ การใส่ปุ๋ยเคมีมากจะเป็นโรครุนแรง สำหรับเกษตรกรที่ปรับปรุงดินด้วยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น มูลสัตว์ ไม่ค่อยเป็นโรครุนแรง

2. โรคราน้ำค้าง อาการของโรคนี้เนื่องมาจากอากาศเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เชื้อแพร่หลาย โดยเฉพาะเวลาที่มีน้ำค้างลง หมอกตกหนารวมทั้งเวลาที่มีฝนตกเป็นระยะเวลาติดต่อกันหลายวัน ใบจะเปลี่ยนเป็นสีเขียวซีด และเปลี่ยนเป็นเหลือง เหี่ยวเฉา ตามใบจะมีจุดสีดำ ๆ เกาะอยู่ ทำให้ลำต้นแคระแกร็นและเจริญเติบโตไม่เต็มที่เท่าที่ควร

3. โรคกรดน้ำค้าง อากาศของโรค เกิดเป็นจุดดำ ๆ ตามใบทำให้ใบแห้งตายไป ทำให้ลำต้นแคระแกร็นและเจริญเติบโตไม่ดีเท่าที่ควร เชื้อรานี้จะขยายแพร่หลายออกไปได้รวดเร็ว ทำให้กระเทียมหัวเล็ก โดยเฉพาะในระยะตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป อากาศจะเปลี่ยนแปลงมาก กลางคืนอากาศหนาวมีน้ำค้างและความชุ่มชื้นสูง กลางวันร้อน เป็นเหตุให้เชื้อราเจริญแพร่หลายลุกลามไปอย่างรวดเร็วกว่าเติมทำความเสียหายแก่เกษตรกรผู้ปลูกมากที่สุด ถ้าระบาดมากจะทำให้ใบกระเทียมแห้งตายไปทั้งแปลง โรคนี้ติดต่อไปถึงหัวทำความเสียหายในโรงเก็บด้วย

การป้องกันและกำจัด วิธีป้องกันไม่ให้โรคต่าง ๆ เข้าทำลายต้นและหัวของกระเทียม นั้นทำได้โดย

1. ต้องเตรียมดินอย่างดีก่อนปลูก เช่น ใถดินให้ลึกแล้วปล่อยดินตากแดดไว้อย่างน้อย 15 วัน ซึ่งพรวนบริเวณหน้าดินให้ร้อนโปร่ง
2. แปลงปลูกกระเทียมต้องมีการระบายน้ำดี เมื่อฝนตกหนัก
3. ปรับปรุงดินด้วยการใส่ปุ๋ยขาว กากพืชและมูลสัตว์ที่หมักแล้ว
4. ปลูกพืชขึ้นหมุนเวียนกับกระเทียม เพื่อไม่ให้โรคนี้เกิดจากเชื้อราแพร่หลายต่อไป
5. ถ้ามีโรคที่เกิดจากเชื้อราสีม่วง ราหน้าค้าง หรือโรคดำที่ใบเลือกใช้ยาชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น ไฮเนบ มาเนบ ไดโพลทาแทน เบนเลทหรือเบนโนมิล คาโคนิล แคบแทน ผสมน้ำฉีดพ่นป้องกันทุก 15 วัน หรือทุก 7 วัน เมื่อตรวจพบว่ามีโรคเกิดจากเชื้อราระบาดของยาและวิธีใช้ ใช้ตามที่เขียนบอกไว้ในสลากยา

โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส (Virus)

อาการจะปรากฏเป็นทางสีเหลืองส้ม ๆ ขนานไปกับความยาวของใบที่เพิ่งโผล่ออกมา เชื้อนี้เข้าโดยการนำของแมลงที่มาดูดน้ำเลี้ยง เช่น เพลี้ยอ่อนหรือเข้าทางรอยแผลที่เกิดขึ้นเพียงจุดเล็ก ๆ เช่นที่เกิดจากเครื่องมือทางการเกษตร ในที่ยังไม่มีเชื้อเข้า อาการจะเป็นปกติ หลังจากเชื้อนี้เข้าสู่ยังใบแล้ว จึงจะเกิดเป็นสีเหลือง ต่อมาจะเหลืองทั้งใบ ใบจะแบนติดกัน ม้วนหงิกงอและแข็งกว่าส่วนอื่น ต้นเตี้ยแคระแกร็น หัวเล็ก

การป้องกันและกำจัด โรคนี้เมื่อเป็นแล้วไม่มีทางแก้ได้ เนื่องจากแมลงพวกเพลี้ยอ่อนเป็นพาหะของโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส จึงป้องกันได้โดยการฉีดยาป้องกันและกำจัดเพลี้ยอ่อน นอกจากนั้น

ควรหลีกเลี่ยง โดยการหาพันธุ์ที่ไม่แสดงอาการของโรคหรือใช้พันธุ์จากแหล่งที่ไม่มีโรคมาปลูก ถ้าเกิดโรคขึ้นควรถอนและนำไปเผาทำลายเสีย ถ้าสงสัยว่ามีพืชอื่นเป็นที่อาศัยของโรคนี้ก็ทำลายให้หมด และไม่ควรลู่บุงหรือทั้งกากบุง กากยาสูบ ยาสูบ ในแปลงปลูกกระเทียมไม่ควรสับตองต้นที่เป็นโรค แล้วไปสับต้นกระเทียมอื่นที่ยังไม่เป็นโรค จะทำให้โรคระบาดติดต่อกันได้

โรคที่เกิดจากแมลง

เพลี้ยไฟ เป็นแมลงขนาดเล็กมาก ตัวมีสีค่อนข้างเหลืองหรือน้ำตาลไปจนถึงสีดำ มีปีก 4 คู่ คล้ายขนนก เพลี้ยไฟจะเกาะดูดน้ำเลี้ยงของใบกระเทียมทำให้ใบเป็นจุดสีเทา ๆ หรือสีเงิน ในท้ายสุดใบจะแห้งมีสีเหมือนไฟไหม้ทำให้ต้นกระเทียมชะงักการเจริญเติบโต

การป้องกันและกำจัด ใช้ยาทาฆารอน หรือเชอวิน สีดพ่นเมื่อตรวจพบอาการของโรคหรือพบตัวเพลี้ยไฟ

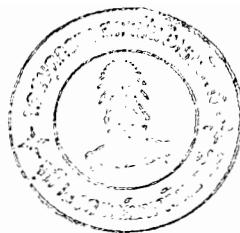
โรคที่เกิดจากไส้เดือนฝอย

จากการสำรวจของกรมวิชาการเกษตรเมื่อปี 2510 พบไส้เดือนฝอยของกระเทียมหลายชนิด เจาะทำลายหัวและลำต้น ลักษณะคล้ายตัวหนอน มีขนาดเล็กมาก สีขาวใส ทำให้ส่วนข้างของหัวที่จวนแก่เน่าอาจทำให้ต้นกระเทียมแกร็นและใบหงิก เมื่อกระเทียมแก่เวลาดึงลำต้นจะขาดออกจากหัว

การป้องกันและกำจัด

1. ถ้าปลูกกระเทียมเป็นพืชหลังนา ควรใช้วิธีเผาตอซังข้าวก่อนเตรียมดินปลูกกระเทียม
2. ไถดินตากแดดไว้อย่างน้อย 15 วันก่อน แล้วจึงพรวนย่อยดินให้ละเอียด
3. ใช้ยา ฝีมากอนหรือเชอริคอนชนิดเม็ด หว่านอัตรา 3 กิโลกรัมต่อไร่ในขณะเตรียมดิน แล้วพรวนดินกลบ สິงลงมือปลูกกระเทียม

ทั้งโรคและแมลงเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ย่อมเป็นของยากที่จะกำจัด เราควรจะมีการป้องกันก่อนที่จะเกิดโรคหรือลุกลามต่อไป โดยการหมั่นตรวจแปลงปลูกกระเทียม ถ้าพบโรคหรือแมลงก็รีบกำจัดเสีย อีกประการหนึ่ง ควรจะหลีกเลี่ยงการปลูกกระเทียมในที่ ๆ เคยเป็นโรคมามาก่อนก็จะช่วยลดอัตราดังกล่าวได้มา

การเก็บและคัดเลือกหัวไวท์พันธุ์

อายุกระเทียมนับแต่วันปลูกจนถึงหัวแก่เก็บเกี่ยวได้ประมาณ 100-120 วัน เมื่อหัวกระเทียมแก่ไปกระเทียมเริ่มแห้ง งดการให้น้ำสำหรับกระเทียมที่ไว้ทำพันธุ์ จะต้องทิ้งไว้ให้แก่จัดจนต้นเหลืองเกือบแห้ง

การเก็บกระเทียมใช้มือจับแล้วถอนทั้งต้นและใบ สำหรับกระเทียมที่ปลูกในดินเหนียวควรจะใช้เสียมหรือไม้เสียมปลายขุดขึ้นเสิร์ฟแล้วก็มัดรวมเป็นกระถุนนำไปผึ่งแดดในลานที่เตรียมไว้ประมาณ 3-4 แดด โดยการวางเรียงเป็นแถว แต่ละแถวซ้อนกันให้หัวอยู่ใต้ใบเพื่อให้ต้นและใบถูกแดดเต็มที่และป้องกันไม่ให้หัวกระเทียมถูกแดดร้อนจนเกินไปแล้วจึงนำมามัดเป็นพ่อน ๆ ช้อนใบไว้ข้างในมัดแขวนไว้ในที่ร่มจนแห้ง เมื่อกระเทียมแห้งสนิทก็นำมาลงมัดใหม่ โดยการตักแต่งลอกเปลือกนอกที่แห้งหลุดล่อนออกมา การเก็บไม่ควรเก็บในที่อับชื้น จะทำให้เชื้อราดำแพร่กระจายทำความเสียหายในโรงเก็บ การระบายอากาศจะต้องดีพอ กระเทียมเมื่อแห้งสนิทแล้วก็เก็บไวท์พันธุ์ในปีต่อไป และนำออกขายได้ (กระเทียมสด 3 กิโลกรัม จะได้กระเทียมแห้งประมาณ 1 กิโลกรัม) มีบางส่วนที่ขายเป็นกระเทียมสดหรือเอาไปทำเป็นกระเทียมดอง กระเทียมที่แห้งแล้วจะสามารถเก็บไว้ได้ไม่เกิน 1 ปี หลังจากนั้นหัวกระเทียมจะแห้งและผุไปในที่สุด

การปลูกกระเทียมของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

พืชอันดีรองจากข้าว (เหนียว) ที่กสิกรรมของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน นิยมปลูกหลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว ได้แก่ กระเทียม, หอมแดง, หอมหัวใหญ่, ถั่วลิสง, ถั่วเหลือง, ยาสูบ, มันฝรั่ง, พริกและอื่น ๆ

ในจำนวนของพืชอันดีรองจากข้าวที่กสิกรรมภาคเหนือนิยมปลูกกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นพืชที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจภายในครอบครัวและประเทศ ซึ่งหมายถึงความเป็นอยู่ของคนไทย

กระเทียม เป็นพืชหัวชนิดที่มีความสำคัญทำรายได้ให้แก่กสิกรรมของจังหวัดทั้ง 2 นี้ อย่างเด่นชัดในระยะไม่กี่ปีมานี้ ดังจะเห็นได้ว่า ผลิตผลและเนื้อที่เพาะปลูกกระเทียมของจังหวัด

ทั้งสองได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและอาจจะหวังได้ว่าจะมีพอที่จะเลี้ยงประชากรทั้งประเทศโดยไม่จำเป็นต้องสั่งกระเทียมนอกเข้ามาบริโภค

แหล่งที่มีการเพาะปลูกหนาแน่น

ก. จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอเมือง เชียงใหม่, หางตอง, สันป่าตอง, สันทราย, อำเภอฝางและอำเภอสะเมิง

สำหรับอำเภอสะเมิง เป็นอำเภอที่มีกระเทียมขึ้นชื่อมากในด้านคุณภาพ กลีกรในอำเภอนี้ใช้วิธีการปลูกแบบง่าย ๆ ตัดแปลงไปจากวิธีทั่ว ๆ ไป คือ ไม่มีการยกร่องเพียงแต่เตรียมแปลงปลูกในนาข้าว

ข. จังหวัดลำพูน ได้แก่ อำเภอเมืองลำพูน, อำเภอป่าซาง และอำเภอบ้านโฮ่ง

สำหรับจังหวัดลำพูนนี้มีอำเภอป่าซาง ซึ่งเป็นอำเภอที่ขาดน้ำ แต่กลีกรมีความขยันขันแข็งเป็นพิเศษ ช่วยตัวเองด้วยการขุดน้ำบาดาลออกมาเลี้ยงไรโดยไม่ต้องพึ่งเหมืองฝายของชลประทาน

ฤดูปลูก หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ประมาณเดือนตุลาคม กลีกรจะเตรียมตัวปลูกกระเทียมแหล่งไหนที่เกี่ยวข้าวเสร็จก็จะลงมือปลูกในนาข้าวด้วยการเตรียมฟาง พันธุ์กระเทียม ซึ่งมีทั้งเก็บเอาไว้ และซื้อมาเพิ่มเติมที่ยังขาดอยู่ มีในบางกรณีที่กลีกรนิยมขายกระเทียมของตนหมดและหาซื้อพันธุ์ใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากกระเทียมของตัวเองไม่มีลักษณะดีพอที่จะเอาเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป กลีกรจะปลูกกระเทียมไปจนถึงเดือนมกราคม

แปลงปลูก กลีกรมักจะเตรียมแปลงปลูกโดยการพลิกดินตากดินประมาณ 4-5 วัน แล้วจึงยกร่อง แปลงหนึ่ง ๆ มีขนาดกว้าง-ยาวแตกต่างกันตามความเหมาะสมของพื้นที่ที่ปลูก สดแต่ทั้งทางระยะย่นน้ำทั่วถึงในแปลงปลูกและย่อยดินในแปลงอีกครึ่งสองครั้ง บางแห่งจะใส่ปุ๋ยคอกไปพร้อมกัน กลีกรบางคนจ้างรถแทรกเตอร์มาเตรียมแปลงปลูก โดยใช้จอบหมุนเป็นเครื่องมือเตรียมดิน

การปลูก กลีกรจะทอดน้ำเข้ามาในแปลงปลูกให้ท่วมหลังแปลง ปล่อยให้แปลงชุ่มน้ำจนทั่ว แล้วระบายน้ำออกจากแปลง ปล่อยให้แห้งเอาไว้อายุประมาณ 1 วันแล้วเริ่มลงมือปลูกในวันรุ่งขึ้น

พันธุ์ กลีกรจะใช้กระเทียมแห้งซึ่งได้เก็บไว้ 1 ปี มักจะนิยมกระเทียมที่มีหัวขนาดปานกลาง ซึ่งมีน้ำหนักดี กลีบสม่ำเสมอ ส่วนกลีบที่มีลักษณะเล็กเกินไป กลีกรจะแยกออกและนำไปใช้บริโภคหรือขายต่อไป ส่วนพันธุ์ที่ได้รับการคัดเลือกแล้วจะนำไปปลูกต่อไป

อัตราปลูกต่อไร่ กลีกรใช้พันธุ์ในอัตรา 60-100 กก.ต่อเนื้อที่ 1 ไร่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของพันธุ์และระยะปลูก

ระยะปลูก ระยะระหว่างแถวประมาณ 6-9 นิ้ว

ระยะระหว่างต้นประมาณ 3-5 นิ้ว

การใส่ปุ๋ย กลีกรนิยมใส่ปุ๋ยคอก คลุกกับดินในระหว่างการเตรียมแปลงปลูก หากที่ใดมีการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ กลีกรก็มักจะนิยมที่มีไนโตรเจนต่ำ ใส่ทั่วแปลงก่อนปลูก 7-10 วัน หลังปลูก 1 เดือน จะหว่านปุ๋ยอีกครึ่งหนึ่งในอัตราครั้งละ 25 กก.ต่อ 1 ไร่ (2 ครั้ง 50 กก.)

การปลูก พันธุ์ที่ได้คัดเลือกแล้ว จะถูกนำมายังแปลงปลูก สดใส่ภาชนะมาที่แปลงปลูก จนเพียงพอ การปลูกใช้หัวกระเทียมล้มลงในดินที่เตรียมไว้เหลือปลายหัวโผล่ขึ้นมาจากดินเล็กน้อย เสริมแล้วจะใช้ฟาง ซึ่งส่วนมากนิยมฟางเก่าคลุมแปลงเพาะ

การให้น้ำ การให้น้ำกระทำกันประมาณ 7 วันต่อครั้ง กลีกรจะสูบน้ำหรือน้ำเข้ามาในแปลงปลูกแล้วลำต้นน้ำเข้าบนแปลงอย่างทั่วถึง จนกระทั่งทั่วทั้งแปลงชุ่มน้ำ โดยทั่วไปจะกระทำติดต่อกันไป จนกระทั่งกระเทียมจนจะเก็บเกี่ยวได้จึงหยุดการให้น้ำ

การเก็บเกี่ยว โดยปกติกระเทียมที่แก่ได้ที่จะสังเกตได้ง่าย จากการดูใบ โดยทั่วไปใบของกระเทียมที่เริ่มแก่จะเริ่มแห้ง โคนใบจะหักพับ กระเทียมที่มีคุณภาพดี เก็บได้ทัน น้ำหนักดี ควรจะเป็นกระเทียมที่แก่จัด แต่บางครั้งกลีกรมักนิยมเก็บเกี่ยวตั้งแต่กระเทียมยังสด ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่า ราคาในระยะนั้นดี กลีกรจึงรีบขายเพื่อเอากำไรนำไปทำเป็นกระเทียมตอง

โรค-ศัตรูพืช

เพลี้ยไฟ เป็นศัตรูพืชที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ข้าวไร่กระเทียมทั้ง 2 จังหวัดนี้มาก แมลงชนิดนี้จะเข้ามาดูดน้ำเลี้ยงจากใบกระเทียมในตอนกลางคืน ตอนกลางวันจะหลบออกไป ส่วนของใบที่ถูกดูดน้ำเลี้ยงจะแห้งเมื่อเพลี้ยลงหนักขึ้น จะเห็นว่าลำต้นของกระเทียมเริ่มแห้งจากหลายใบลงมา และตายในที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากส่วนมากไม่สามารถจะส่งน้ำเลี้ยงขึ้นมาอย่างลำต้นได้ผลที่สุดทั่วกระเทียมจะสับ

เพลี้ยกระเทียมได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนักเกือบทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากกลไกทำให้ความสนใจต่อการป้องกันน้อยไป

อย่างไรก็ตาม การฉีดยาป้องกันเพลี้ย ควรจะใช้ยาอ่อน ๆ ในระยะแรก เพื่อป้องกันการติดยาโดยใช้ยาฉีดในส่วนผสมดังต่อไปนี้

1. พาราแมค	1 ช้อนโต๊ะ
2. สีสี	7 ช้อนโต๊ะ
3. เขมิไนต์	2 ช้อนโต๊ะ
4. ผงซีกฟอก	1 ช้อนโต๊ะ
5. ต่อน้ำ	1 ปีบ

ผสมเข้าด้วยกัน หลังฉีดในแปลงเมื่อแปลงแห้งทุก ๆ 7 วัน สัก 5-6 ครั้ง นอกจากเพลี้ยก็ยังไม่ปรากฏโรคร้ายแรงแก่กระเทียมใน 2 จังหวัดนี้เลย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย